

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گزارش نشست علمی
(بزویشکده حقوق عمومی و بین الملل)
(گروه حقوق بین الملل و حقوق بشر)

الحاق یا عدم الحاق به کنوانسیون
راجع به جنبه های مدنی کودک ربایی

۹۹۴۰۰۱۰۳

مطالب بیان شده در گزارش‌ها و انتشارات پژوهشگاه و مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، نتیجه تحقیقات پژوهشگران و بیان‌کننده دیدگاه‌های مؤلفان آنهاست و لزوماً موضع رسمی قوه قضاییه جمهوری اسلامی ایران یا نظرات پژوهشگاه نیست، مگر آنکه به آن تصریح شده باشد

سرشناسه	: اقبالی، کیوان، ۱۳۵۲
عنوان و نام پدیدآور	: الحاق یا عدم الحاق به کنوانسیون راجع به جنبه‌های مدنی کودک‌ربایی/کیوان اقبالی، مرضیه جلالی‌نیا؛ ناظر علمی توکل حبیب‌زاده.
مشخصات نشر	: تهران: پژوهشگاه قوه قضاییه، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۷۰ص.
بک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۷۲۱۷-۴
یادداشت	: بالای عنوان: گزارش نشست علمی (پژوهشکده حقوق عمومی و بین‌الملل) (گروه حقوق بین‌الملل و حقوق بشر).
عنوان دیگر	: گزارش نشست علمی (پژوهشکده حقوق عمومی و بین‌الملل) (گروه حقوق بین‌الملل و حقوق بشر).
موضوع	: کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹م=۱۳۶۸)
موضوع	: (Convention on the Rights of the Child (1989
موضوع	: حقوق کودک ایران
موضوع	: Children's rights -- Iran
موضوع	: کودکان (حقوق بین‌الملل)
موضوع	: (Children (International law
موضوع	: کودکان وضع حقوقی و الین ایران
موضوع	: Children Legal status, laws, etc. Iran
موضوع	: آدم‌ربایی ایران
موضوع	: Kidnapping Iran
موضوع	: کودکان ایران وضع اجتماعی
موضوع	: Children -- Iran -- Social conditions
شناسه افزوده	: جلالی‌نیا، مرضیه، ۱۳۵۷
شناسه افزوده	: حبیب‌زاده، توکل، ۱۳۴۵
شناسه افزوده	: پژوهشگاه قوه قضاییه
رده بندی کنگره	: ۵/۵۱۵KMh
رده بندی دیویی	: ۵۵۰۱۳۵/۳۴۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۶۸۱۶۲

وبسایت: www.ijri.ir کدپستی: ۱۹۸۳۸۴۶۵۱۴ تلفکس: ۰۲۱-۲۲۰۹۲۰۶۱

نشانی: بزرگراه چمران، بزرگراه یادگار امام (ره)، بعد از خروجی اوین درکه، پژوهشگاه قوه قضاییه

پژوهشگاه قوه قضاییه

عنوان: الحاق یا عدم الحاق به کنوانسیون راجع به جنبه‌های مدنی کودک‌ربایی

تهیه و تنظیم: کیوان اقبالی - مرضیه جلالی‌نیا

ناظر علمی: دکتر توکل حبیب‌زاده

ناشر: پژوهشگاه قوه قضاییه

تیراژ و نوبت چاپ: چاپ اول - ۱۰۰ نسخه - ۱۳۹۹

فهرست مطالب

چکیده	۵
مقدمه	۷
الف - آشنایی با کنوانسیون جنبه‌های مدنی کودک‌ربایی فرامرزی و مفاد آن	۱۳
ب - چالش‌برانگیز بودن مفاد کنوانسیون راجع به جنبه‌های مدنی کودک‌ربایی برای نظام حقوقی ایران در صورت عضویت در کنوانسیون	۲۱
پ - چالش‌برانگیز نبودن عضویت در کنوانسیون کودک‌ربایی در ارتباط با نظام حقوقی ایران	۲۸
جمع‌بندی	۴۳

چکیده

کنوانسیون راجع به جنبه‌های مدنی کودک‌ربایی فرامرزی از جمله کنوانسیون‌های بین‌المللی به شمار می‌رود که نه تنها مفاد آنها تنظیم‌کننده روابط افراد با یکدیگر است، بلکه دربردارنده تعهداتی خاص برای دولت‌ها نیز می‌باشد. هدف از تهیه و تدوین این کنوانسیون، مقابله با پدیده کودک‌ربایی فرامرزی توسط یکی از والدین و انتقال آن به کشوری دیگر است؛ پدیده‌ای که اگر چه فاقد جنبه کیفری تلقی می‌گردد اما نظر به تبعات سوء روانی و تربیتی آن بر کودک انتقال‌یافته، چنین نقض حقوق والد دیگر، نیازمند بررسی و چاره‌اندیشی می‌باشد. در این میان علی‌رغم آن که انعقاد کنوانسیون مزبور گامی مهم در مسیر مقابله با پدیده کودک‌ربایی به شمار آمده، اما تاکنون به دلیل برخی ملاحظات مرتبط با حقوق داخلی در زمینه‌های قانونی و شرعی، جمهوری اسلامی ایران از پیوستن به آن خودداری نموده است. با وجود این، به نظر می‌رسد که امروزه با افزایش آمار طلاق همچنین مهاجرت زورمندی که به تبع خود موجبات افزایش تعداد موارد کودک‌ربایی توسط والدین را به همراه آورده است، ضرورت پیوستن به کنوانسیون فوق‌الذکر و بررسی معایب و مزایای آن به ارزیابی جدی باشد.

عدم عضویت ایران در این کنوانسیون موجب شده که درخواست‌های استرداد کودکان از سوی نهادهای ذی‌ربط ایرانی توسط نهادهای مسئول کشورهای مورد درخواست رد شود و بدین ترتیب، بسیاری از اتباع ایرانی دچار به سفر و پیگیری مستقیم خواسته خود در دادگاه‌های این کشورها شده‌اند؛ فرایندی که علی‌رغم صرف وقت و هزینه فراوان گاه به نتیجه نرسیده و ناکامی والد ایرانی را در دستیابی به فرزند خود به دنبال داشته است. این در حالی است که در صورت عضویت ایران در کنوانسیون، دست‌کم نیاز والد خواهان استرداد کودک خود به مراجعه مستقیم به مراجع کشور موردنظر منتفی شده و کلیه امور از طریق مراجع مرکزی تأسیس شده توسط دولت‌ها به موجب کنوانسیون جنبه‌های مدنی کودک‌ربایی انجام خواهد شد.

با وجود این و علی‌رغم مزایای ناشی از پیوستن به کنوانسیون مزبور، برخی مفاد آن تعارضاتی با قوانین داخلی ما دارد. به عنوان نمونه، در حالی که به موجب

این کنوانسیون، قانون حاکم بر وضعیت حضانت کودک، قانون اقامتگاه وی پیش از انتقال تلقی شده، در قانون ایران وضعیت حضانت کودک با مراجعه به قانون دولت متبوع وی تعیین خواهد گردید؛ وضعیتی که بدون تردید در صورت وجود تفاوت بین دولت اقامتگاه و دولت متبوع کودک، موجب بروز تعارض در عمل به مقررات کنوانسیون یا قانون داخلی خواهد شد.

در این میان عده‌ای از صاحب‌نظران داخلی با عنایت به مشکلات بوجود آمده برای اتباع ایرانی ناشی از کودک‌ربایی، با تأکید بر ضرورت عضویت ایران در کنوانسیون جنبه‌های مدنی کودک‌ربایی معتقد به عدم تعارض جدی میان این کنوانسیون با قوانین داخلی بوده و عده‌ای دیگر با اشاره به جدی بودن تعارضات موجود بین کنوانسیون با قوانین ایران، خواهان پرهیز از عضویت ایران در کنوانسیون و تأکید بر اصلاح قوانین داخلی به منظور بسترسازی برای پیشگیری از پدیده کودک‌ربایی می‌باشند. بدون شک، هر گونه اتخاذ تصمیم در ارتباط با عضویت یا عدم عضویت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون جنبه‌های مدنی کودک‌ربایی، نیازمند بررسی همه‌جانبه‌ای پیوستن به این کنوانسیون در رفع مشکلات ناشی از کودک‌ربایی همچنین تعارضات موجود بین سند مزبور با قوانین داخلی است.